

ISSUES OF THE ORGANIZATION AND INTERNAL CONTROL QUALITY ASSESSMENT AT THE BANK

Lecturer Victoria POSTOLACHE, Ph.D.

B Iți State University "Alec Russo", B Iți, Republic of Moldova
Email: tatiana270206@mail.ru

MA Student Andrei CURAC

B Iți State University "Alec Russo", B Iți, Republic of Moldova
Email: andreimcb@gmail.com

Abstract: *In the contemporary economy it counts not only the production and circulation processes, but also management problems. Thus, internal control system formation acquired a great importance, whose presence in the financial sector is seen as a necessary attribute of belonging to a civilized community. Control is a class complex with multiple applications in the financial sector. In this context, the purpose of this research is to determine not only the importance control for banks, but also to achieve a qualified internal control in licensed banks.*

Keywords: *internal control, principles of internal control, qualified internal control, bank, bank risk management.*

JEL Classification: G21.

1. Introduction

At present, the drafting of normative acts in the Republic of Moldova takes into account the existing and implemented regulation in EU practice. However, there are situations when some normative provisions are taken into account, which are just being enacted to be implemented. Thus, in the field of internal banking control, the National Bank of Moldova (hereinafter the NBM) has developed and implemented the Regulation on internal control systems in banks, which states that "the internal control systems of the bank are a process in which are involved the governing bodies of the bank and its staff, regardless of the occupied position, based on processes, methods, standards, measures, including restrictions (limitations), issuance / authorization - execution - reporting - operation and transaction control, as well as at the disposal of the governing bodies of the bank on the basis of authentic, complete and up-to-date information, adopted for the achievement of internal control goals and objectives. The Bank's internal control systems are designed to help increase revenues, minimize spending, ensure that spending is authorized and carried out as intended, that assets are adequately protected, that the bonds are properly recorded and that the risks are limited" (National Bank of Moldova, 2010).

2. Problem description

The immediate realization of the banking activity requires the organization of an efficient internal control system, which will not only ensure compliance with the norms by the bank, but will also contribute to the evaluation, management and control of the risks for the operations performed. In this context, the NBM has made a series of measures aiming at the elimination of erroneous reporting and efficient management of bank risks:

1. Elaboration of the methodological framework regarding the construction of the internal control system:

- SCI regulation;
- bank risk management regulations.

2. Establishing the organizational structure:

- the internal control department;
- the working group carrying out internal control.

3. Preparation of internal documents:

- SCI regulation

- internal regulations for internal control;
- the classification of processes and control mechanisms in the bank's subdivisions.

4. Monitoring and evaluation of SCI:

- systematic controls of the risks and the mechanisms that generate them;
- the total and systematic evaluation of the internal control system and compliance with the norms imposed by NBM.

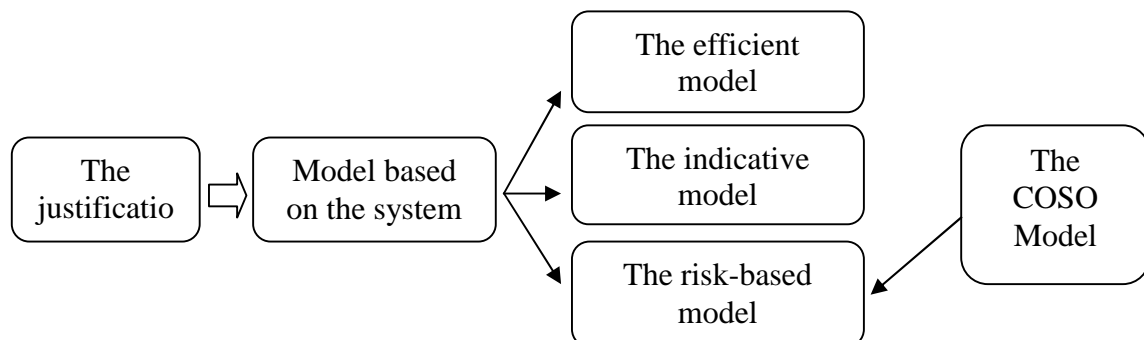
Of course, for the creation of such a system, is not only enough to be complied with NBM provisions, but also to understand where these recommendations come from and at what stage of development they are. Thus, the realization process of internal control must be based not only on the analysis of the concrete document of the regulatory body, but also on the development of the concept of internal control. The purpose of the research is to analyze the theoretical and methodological aspect regarding the internal banking control and the evaluation of its efficiency within the bank.

In the recommendations of the Basel Committee on Internal Banking Control, it is defined as "a process performed by the board of directors, management and employees at all levels. This is not just a procedure or policy that takes place over a certain period of time, it is a process that is constantly being carried out at all levels within the bank" (Basle Committee on Banking Supervision, 1998).

The elaboration history of the requirements for internal control began in 1985 in the US, with the direction of emergence in business activity. At that time, professional institutions such as the Financial Executives Institute, the Institute of Internal Auditors, the Institute of Management Accountants, the American Institute of Certified Public Accountants, etc., set up a base for a committee that would against fight financial reports containing false data under the leadership of James C. Treadway (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2013). In 1992 was elaborated the document "Internal control. Conceptual Aspects", which includes the definition of internal control, the identification and characterization of the key elements of the internal control, emphasizing the responsibility of the top managers on the correct organization of the internal control.

Thus, following the report developed under the direction of James C. Treadway, it was the one who drew up a new document "The Integrated Concept of Internal Control", which bears the name of the committee that developed the COSO model.

The essence of this model is that risk and internal control are indispensable components of banking activity. Internal control is not just a plan of measures, or a way of ensuring against risks, but it is an integrated process in ordinary activity.

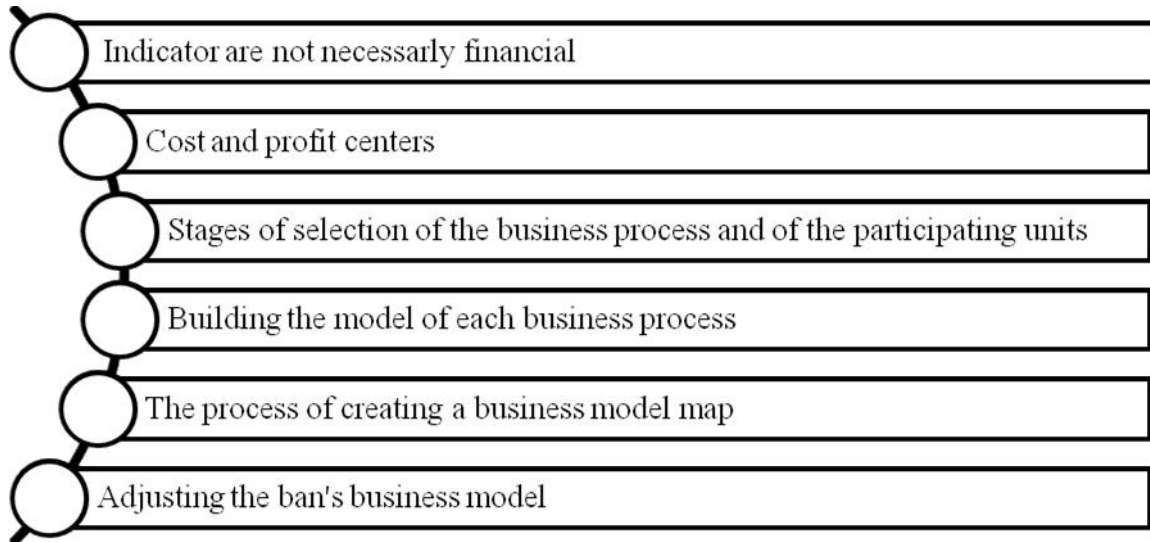

Figure no. 1. Evolution of internal control models

Following the above, we note that bank internal control has evolved from a simple model shown in Figure no. 1, to the most sophisticated models that allow not only to identify problems but also to locate them correctly.

3. Methodology and evaluation

Effective internal control is defined as a permanent element of the bank's activity in all areas, including various forms of cost optimization, the key elements of a business model through various technologies, including banking informational technologies and management technologies, when cost optimization is a prerequisite for further development of the bank. The algorithm for the basic procedures of effective internal control is shown in Figure no. 2.

Figure no. 2. The basic procedures for effective internal control

The directions for developing the effective model of internal control are:

- identifying the cost and income centers within the banking activity;
- analysis of bank business processes;
- creating a map of the development of banking activity and financial flows within the bank;
- restructuring, if necessary, of the interaction system between the bank's departments within the banking process adjustment models.

Indicative internal control is defined as a permanent element of the Bank's business in all areas, including the use of different forms of indicators (factors) of the internal and external environment for the advanced development of the bank with the help of modern technologies including banking information technology and management technique.

Indicative internal control directions are:

1. Identify the basic parameters of the internal and external environment of the bank's development from the macroeconomic level to microeconomic level.
2. Determination of the impact of each factor on a certain indicator of the bank's activity.
3. Building maps and indicators, depending on the parameters of the Bank's development indicators.
4. Using the identified indicators to strengthen the bank's development as a competitive advantage on the market.

The indicative model acts as an efficient management resource because it identifies the strengths and weaknesses of the bank's management.

Internal risk-based control is defined as a permanent element of banking activity in all areas, including various forms of banking risk prevention and control through a variety of technologies, including bank and management information technology, where the risk is

one of the key parameters of the assessment of any banking product and the relationship between banking units, which allows the maximum possible reduction of risks, including regulatory ones.

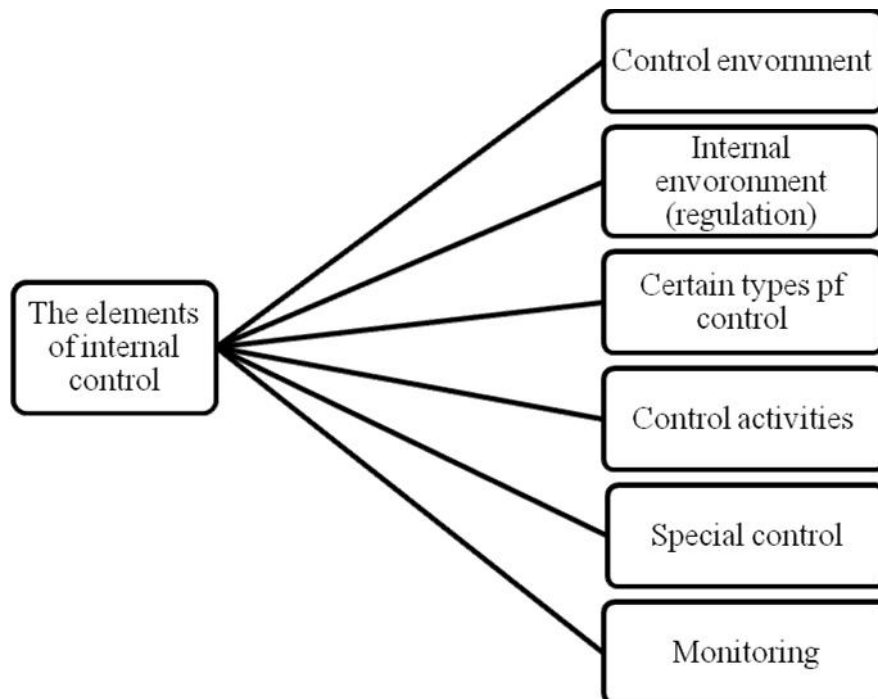
Three main directions can be identified in the risk-based internal control system:

1. Assessing the risk factor of any bank business model, including the bank's development strategy, the bank's business plan, developing the bank's area concept and their activity, as well as an assessment of the risk appetite for all factors of development;

2. Constant real-time monitoring of all real-time operations of the bank, taking into account that the risk management service is an integrated element of any business process technology in the bank, in particular in controlling compliance with limits, which requires a reconfiguration of all banking software and the regulation of business processes (including using technology maps);

3. Checking of the activity of the bank branches in the context of business processes in terms of building a risk management system, not just in accordance with the legislation in force.

The internal control elements are shown in Figure no. 3.

Figure no. 3. Elements of internal banking control

The control environment is the foundation for all the other components of internal control that provide discipline and employee structure. The internal control environment includes ethics and competence of bank employees, philosophy and management style, division of tasks and responsibilities, organizational structure, management's attention to staff development, board decisions. The control environment includes:

- management policies and practices;
- organizational structure of the bank;
- leadership activity;
- distribution of leadership and responsibilities;
- staff policy.

The regulation of the banking activity includes the observance of the external legal framework, elaborated and implemented by the NBM in order to ensure the stable

development of the entire banking sector and the internal normative framework elaborated by the internal subdivisions of the bank.

The division of internal control can be done according to the directions to be controlled by the bank's managers:

- administrative;
- accountant;
- financial;
- management;
- technical etc.

Control activities represent the process of interaction and operation of the individual elements of the internal control system. It includes both special control and performing some control functions in the exercise of their staff's duties.

Special control reflects the activity of the units (i.e., internal audit) or employees to verify individual operations, results obtained, and the status of objects both permanently and ad-hoc.

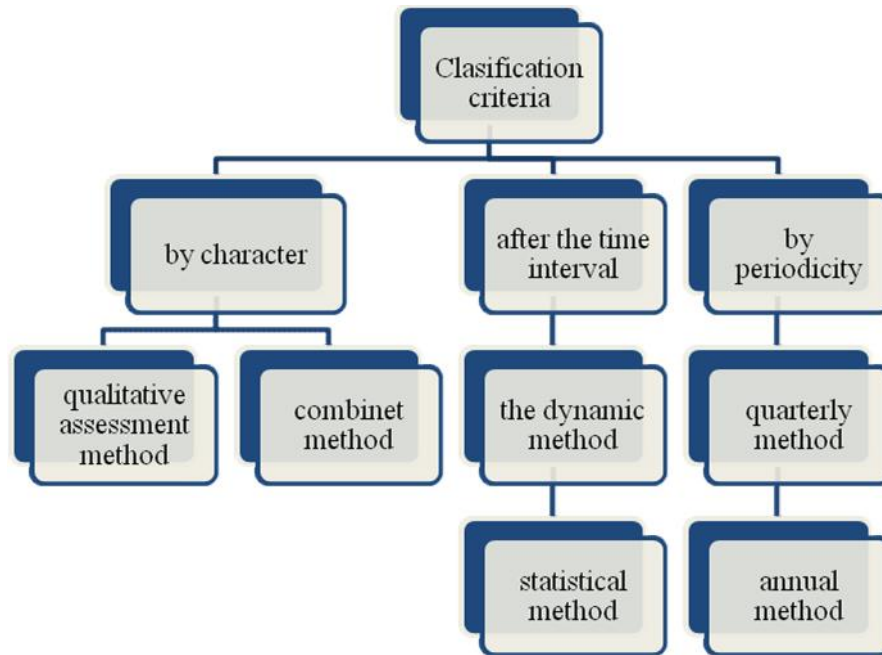
Monitoring is defined as the inspection and assessment of the effectiveness of internal control in the process of its operation over time. Verification is done through two processes - operational testing performed by managers in operations and a separate assessment of control.

In order to identify the corrective measures of the internal control system, it is necessary to present also the problems faced by the bank in the internal control:

- lack of management control;
- lack of information on violation of NBM norms and non-compliance with internal regulations;
- the identification and late evaluation of the risk related to the bank's balance sheet and off-balance sheet operations;
- lack of internal control system;
- inefficient audit;
- lack of corrective measures following the checks carried out;
- the low quality of the automated banking information systems;
- the psychological aspect;
- the lack of competence of control specialists.

Following the above, we mention that the achievement of a correct and efficient internal bank control is the key to success in making accurate and timely decisions. This also requires the quality of internal control to be assessed.

The specialized literature indicates that the internal banking quality assessment is based on qualitative methods, generating a subjective treatment of the results obtained from the control. At the same time, the application of this method demonstrates only the internal control system is correctly formed and the legal framework is observed.

Figure no. 3. Criteria for classifying methods of assessing the quality of the internal control system

Implementing the combination between the qualitative and quantitative assessment will provide the opportunity to achieve far more accurate results with regard to the internal control system and will exclude subjectivism. To illustrate this idea, we will present in Figure no. 3 the criteria for classifying methods of assessing the quality of the internal control system.

From this figure a particular interest presents the detailed characterization of the qualitative evaluation method and the combined method. The method of qualitative assessment is based on the assessment of compliance with the criteria that determine the quality of the internal control system by using rating indicators or by simple comparison.

The combined method includes both the qualitative and quantitative assessment method by determining values for the quality criteria of the internal control system, which include financial stability indicators, capital adequacy and calculation of non-compliance with the norms imposed by the NBM.

In order to make the internal banking control system more efficient, the following integrated indicator can be calculated:

$$K = \frac{EqSCI \times I_1 + EnSCI \times I_2}{I_1 + I_2}, \quad (1)$$

where K – quality level; EqSCI – qualitative assessment of SCI; EnSCI – quantitative evaluation; Expert indicator 1, 2 – weight of indicator chosen by SCI.

4. Conclusions

The need for continuous improvement, change of working approaches determines the transition from setting internal controls to building a mature control environment to maintain an effective internal control system, which is achieved through:

- the proper functioning of the risk management system,
- a balanced approach to the development of control procedures for each process, in accordance with the principle of proportionality, with a view to controlling, on the one hand, the coverage of all the risks of the process and, on the other hand, not to be excessive;

- selection and training (advanced training) of control staff for the implementation of works (maintenance), regular interaction with staff;
- continuous development and improvement of the internal control system.

In conclusion, we mention that the current internal control system in the banking sector of the Republic of Moldova is not a perfect one and needs to be adapted to the provisions of BASEL III, including on the internal quality evaluation segment. For this, it is necessary to elaborate and implement a series of indicators that would have value limits, which would allow the correct assessment of the internal control system activity.

References

1. Basle Committee on Banking Supervision, 1998. *Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations*. [pdf] Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs40.pdf> [Accessed 25 February 2017].
2. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2013. *Internal Control - Integrated Framework*. [pdf] Available at: https://na.theiia.org/standards-guidance/topics/Documents/Executive_Summary.pdf [Accessed 25 February 2017].
3. Law of financial institutions, 2011. [No. 550-XIII from 21.07.95. Republished in the Official Gazette of the Republic of Moldova no. 78-81/199 from 13.05.2011].
4. National Bank of Moldova, 2010. *NBM Regulation on internal control Systems in banks, approved by the Decision of the Council of Administration of the National Bank of Moldova no. 96 of 30.04.2010*. In: Official Gazette of the Republic of Moldova. 2010, no. 98-99 / 368 of 15.06.2010.

PROBLEME CONCEPTUALE ALE ASIGURĂRII CALITĂȚII ȘI CONTROLULUI INTERN ÎN SISTEMUL BANCAR

Lect. univ. dr. Victoria POSTOLACHE

Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova
Email: tatiana270206@mail.ru

Student Master Andrei CURAC

Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova
Email: andreimcb@gmail.com

Rezumat: În economia contemporană, contează nu numai procesele de producție și desfacere, ci și problemele de management. Astfel, formarea sistemului de control intern a căpăt o mare importanță, a cărei prezență în sectorul financiar este privită ca un atribut necesar al unei comunități civilizate. Controlul este o categorie complexă, cu multiple aplicații în sectorul financiar. În acest context, scopul acestei cercetări este de a determina nu numai importanța controlului pentru sectorul bancar, ci și obținerea unui control intern calificat în băncile licențiate.

Cuvinte-cheie: control intern, principii ale controlului intern, control intern calificat, bancă, management al riscului bancar.

Clasificare JEL: G21.

1. Introducere

Actualmente, elaborarea actelor normative în Republica Moldova însoțită de reglementarea existentă și implementată în practica Uniunii Europene. Cu toate acestea, există situații când se preiau unele prevederi normative care abia se încearcă de a fi implementate. Astfel, în domeniul controlului bancar intern, Banca Națională a Moldovei (în continuare BNM) a elaborat și implementat Regulamentul cu privire la sistemele de control intern în bănci, în care menționează că „sistemele de control intern ale băncii reprezintă un proces în care sunt implicate organele de conducere ale băncii și personalul acesteia, indiferent de funcția ocupată, bazat pe procedee, metode, standarde, măsuri, inclusiv restricții (limitări), relații de emiterie/autorizare – executare - raportare - control al tranzacțiilor și operațiunilor, precum și pe dispozițiile organelor de conducere ale băncii, în baza unei informații autentice, complete și actualizate, adoptate pentru realizarea scopurilor și obiectivelor controlului intern. Sistemele de control intern ale băncii urmează să contribuie la sporirea veniturilor, minimalizarea cheltuielilor, să asigure că cheltuielile sunt autorizate și efectuate conform destinației, că activele sunt adecvat protejate, că obligațiunile sunt înregistrate corect și riscurile sunt limitate” (Banca Națională a Moldovei, 2010).

2. Descrierea problemei

Realizarea nemijlocită a activității bancare necesită organizarea unui sistem eficient de control intern, care nu numai că va asigura respectarea normativelor de către bancă, dar va contribui la evaluarea, gestiunea și controlul riscurilor pentru operațiunile efectuate. În acest context, BNM a realizat o serie de măsuri care au avut ca scop final eliminarea raportărilor eronate și gestiunea eficientă a riscurilor bancare:

1. Elaborarea cadrului metodologic cu privire la construirea sistemului de control intern:

- regulamentul SCI;
- regulamentele de gestiune a riscurilor bancare.

2. Constituirea structurii organizaționale:

- departamentul de control intern;
- grupul de lucru care realizează controlul intern.

3. Pregătirea documentelor interne:

- regulamentul SCI
- regulamentele interne de realizare a controlului intern;
- clasificarea proceselor și mecanismelor de control în subdiviziunile băncii.

4. Monitorizarea și evaluarea SCI:

- controale sistematice ale riscurilor și ale mecanismelor care le generează ;
- evaluarea totală și sistematică a sistemului de control intern și a respectării normativelor impuse de BNM.

Deși, pentru crearea unui astfel de sistem, nu este suficient de respectat doar prevederile BNM, dar și de înțeles de unde vin aceste recomandări și la ce etapă de dezvoltare se află. Astfel, procesul de realizare a controlului intern trebuie să se bazeze nu doar pe analiza documentului concret al organului de reglementare dar trebuie să țină cont și de dezvoltarea conceptului de control intern. Scopul cercetării constă în analiza aspectului teoretico-metodologic cu privire la controlul bancar intern și evaluarea eficienței lui în cadrul băncii.

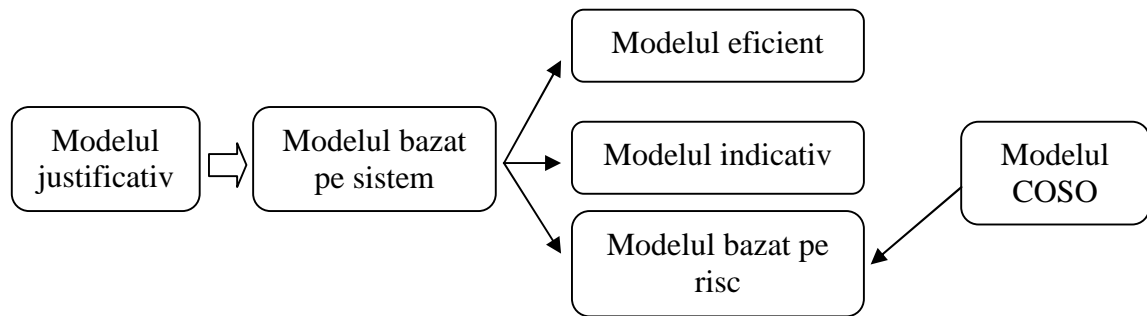
În recomandările Comitetului de la Basel cu privire la controlul bancar intern, acesta este definit ca fiind „un proces, efectuat de către consiliul de administrație, de conducere și angajații de toate nivelurile. Acest lucru nu este doar o procedură sau o politică, care se desfășoară într-o anumită perioadă de timp, ci reprezintă un proces care este realizat în mod constant la toate nivelurile din cadrul băncii” (Basle Committee on Banking Supervision, 1998).

Istoria elaborării cerințelor față de controlul intern a început în 1985 în SUA, având ca direcție de manifestare activitatea întreprinderilor. În acea perioadă, instituțiile profesionale precum Institutul Managerilor Financiarți (Financial Executives Institute), Institutul Auditorilor Interni (Institute of Internal Auditors), Institutul Specialiștilor Contabilității de Gestiune (Institute of Management Accountants), Institutul American al Contabililor Certificați (American Institute of Certified Public Accountants) etc., au pus bazele unei comisii care urma să lupte cu rapoartele financiare ce conțin date false sub conducerea lui James C. Treadway (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2013). În 1992 a fost elaborat documentul „Control intern. Aspecte conceptuale”, care include definirea controlului intern, identificarea și caracterizarea elementelor-cheie ale controlului intern, fiind pus accentul pe responsabilitatea managerilor de vârf asupra organizării corecte a acestuia.

Astfel, în urma raportului elaborat sub conducerea lui James C. Treadway, a fost cel care a elaborat un document nou, „Conceptul integrat al controlului intern”, care poartă denumirea comisiei care a elaborat modelul COSO.

Esența acestui model constă în faptul că și riscul și controlul intern sunt elemente componente indispensabile ale activității bancare. Controlul intern nu este doar un plan de măsuri, o modalitate de asigurare contra riscurilor, ci reprezintă un proces integrat în activitatea obișnuită.

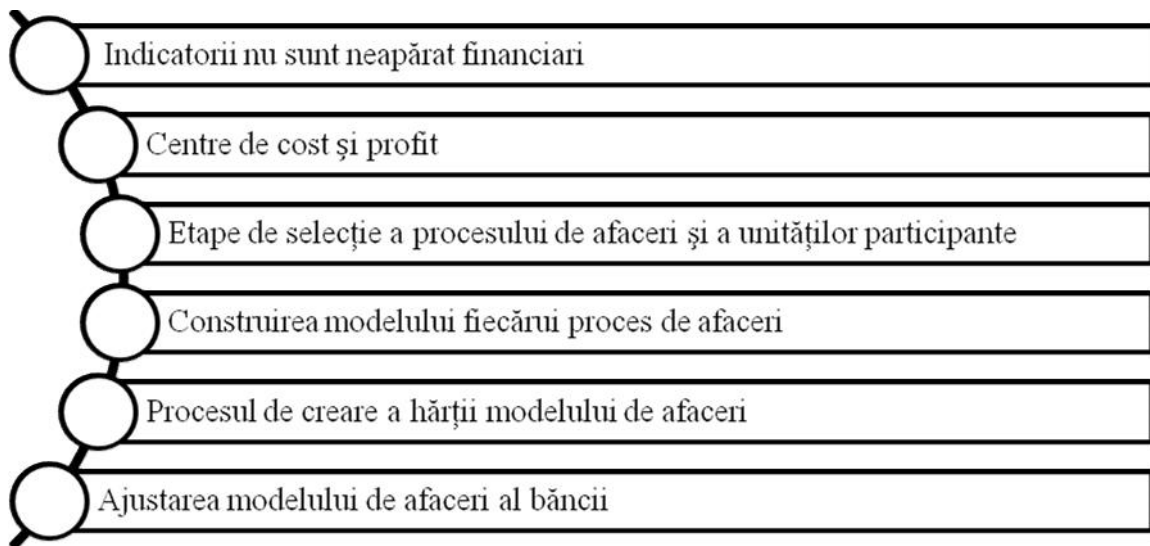
În urma celor prezentate, remarcăm că controlul intern bancar a evoluat de la un model simplu, prezentat în Figura nr. 1, la cele mai sofisticate modele, ce permit nu doar identificarea problemelor, dar și localizarea corectă a acestora.

Figura nr.1. Evoluția modelelor moderne de control intern

3. Metodologie i evaluare

Controlul intern eficient este definit ca fiind un element permanent al activității în toate domeniile, inclusiv diferite forme de optimizare a costurilor, elementelor-cheie ale unui model de afaceri prin intermediul diferitelor tehnologii, inclusiv a tehnologiilor informaționale bancare și a tehnologiilor de gestiune, atunci când optimizarea costurilor este o condiție prealabilă pentru dezvoltarea în continuare a activității. Algoritmul pentru procedurile de bază ale unui control intern eficient este prezentat în Figura nr. 2.

Figura nr.2. Procedurile de bază ale unui control intern eficient

Direcțiile de dezvoltare a modelului eficient al controlului intern sunt:

- identificarea centrelor de cost și venit în cadrul activității bancare;
- analiza proceselor activității bancare;
- crearea unei hărți a dezvoltării activității bancare și a fluxurilor financiare în cadrul activității;

- restructurarea, în caz de necesitate, a sistemului de interacțiune între departamentele activității în cadrul modelelor de ajustare a proceselor de activitate bancară.

Controlul intern indicativ este definit ca fiind un element permanent al activității activității în toate domeniile, inclusiv utilizarea diferitelor forme de indicatori (factori) ai mediului intern și extern pentru dezvoltarea avansată a activității cu ajutorul tehnologiilor moderne, inclusiv tehnologia informației bancare și a tehnicii de management.

Direcțiile controlului intern indicativ sunt:

1. Identificarea parametrilor de bază ai mediului intern și extern al dezvoltării activității de la nivel macroeconomic la nivel microeconomic.

2. Determinarea ponderii impactului fiecărui factor asupra unui anumit indicator al activității bancare.

3. Construirea hărților indicatorilor, în funcție de parametrii indicatorilor de dezvoltare ai băncii.

4. Utilizarea indicatorilor identificați, pentru consolidarea dezvoltării băncii, ca avantaj competitiv pe piață.

Modelul indicativ acționează în calitate de resursă pentru gestionare eficientă, deoarece identifică punctele forte și slabe ale managementului băncii.

Controlul intern bazat pe risc este definit ca fiind un element permanent al activității bancare în toate domeniile, inclusiv diversele forme de prevenire și control al riscului bancar printr-o varietate de tehnologii, inclusiv tehnologia informației bancare și cea de gestiune, atunci când riscul este unul dintre parametrii cheie al evaluării oricărui produs bancar și relația dintre unitățile bancare, ceea ce permite reducerea maxim posibilă a riscurilor, inclusiv a celor de reglementare.

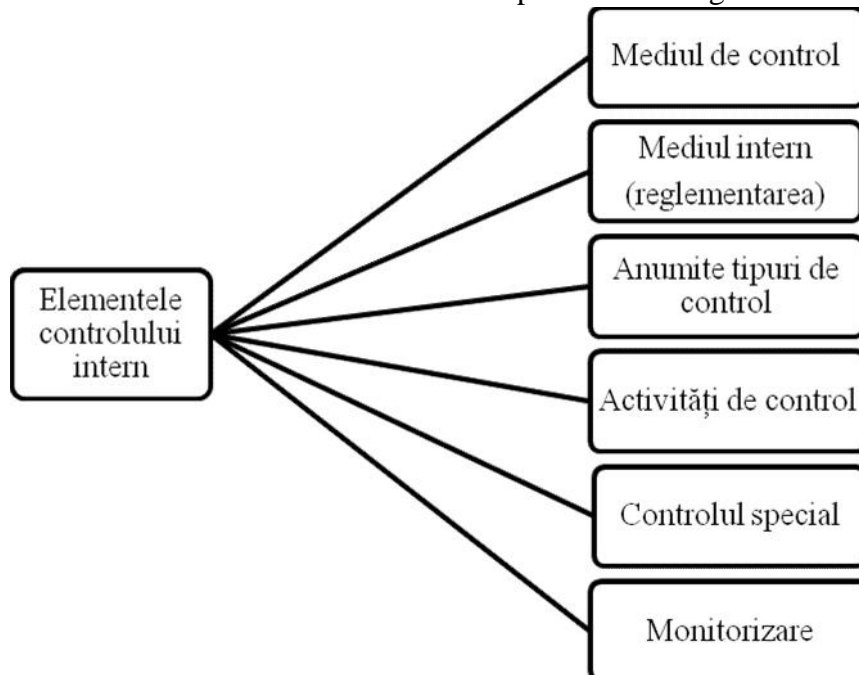
În sistemul controlului intern bazat pe risc pot fi identificate trei direcții principale:

1. Evaluarea factorului de risc al oricărui model de afaceri al băncii, inclusiv strategia de dezvoltare a băncii, planul de afaceri al băncii, dezvoltarea conceptului de zone ale băncii și activitatea acestora, precum și, o evaluare a apetitului de risc asupra tuturor factorilor de dezvoltare;

2. Monitorizarea constantă în timp real a tuturor operațiunilor băncii, ținând cont de faptul că serviciul de management al riscului este un element integrat al oricărei tehnologii a proceselor de afaceri în bancă, în special, în controlul respectării limitelor, ceea ce necesită o reconfigurare a tuturor softw-urilor bancare și reglementarea proceselor de afaceri (inclusiv folosind hărțile tehnologice);

3. Verificarea activității filialelor bancare în contextul proceselor de afaceri din punct de vedere al construirii unui sistem de gestionare a riscurilor, nu doar în conformitate cu legislația în vigoare.

Elementele controlului intern sunt prezentate în figura 3.

Figura nr. 3. Elementele controlului intern bancar

Mediul de control constituie fundamentul pentru toate celelalte componente ale controlului intern, care oferă disciplină și structura angajărilor. Mediul de control intern

include etica și competența angajaților, filosofia și stilul de management, divizarea sarcinilor și responsabilităților, structura organizatorică, atenția conducerii la dezvoltarea personalului, deciziile consiliului. În componența mediului de control sunt incluse:

- politicile și practicile de management;
- structura organizatorică;
- activitatea conducerii;
- distribuirea funcțiilor de conducere și a responsabilităților;
- politica de personal.

Reglementarea activității bancare include respectarea cadrului legal extern, elaborat și implementat de BNM, cu scopul de a asigura o dezvoltare stabilă a întregului sector bancar și a cadrului normativ intern, elaborat de subdiviziunile interne ale băncii.

Divizarea controlului intern poate fi realizată în funcție de direcțiile ce urmează a fi controlate de către managerii băncii:

- administrativ;
- contabil;
- financiar;
- de gestiune;
- tehnic etc.

Activitățile de control reprezintă procesul de interacțiune și funcționare a elementelor individuale ale sistemului de control intern. Acesta include atât controlul special, cât și efectuarea unor funcții de control în exercitarea atribuțiilor personalului lor.

Controlul special reflectă activitatea unităților (de exemplu, audit intern) sau angajaților pentru verificarea unor operațiuni individuale, rezultate obținute, starea obiectelor atât permanent cât și ad-hoc.

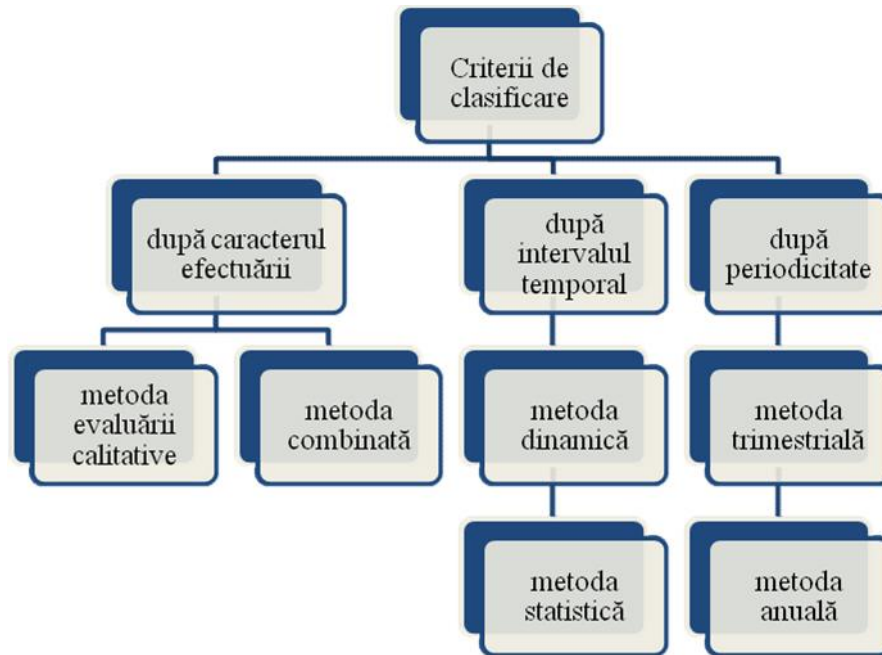
Monitorizarea se definește ca fiind inspecție și evaluare a eficacității controlului intern în procesul de funcționare a acestuia în timp. Verificarea se face prin două procese – testarea operativ efectuată de manageri în cadrul operațiunilor și o evaluare separată a controlului.

Pentru identificarea măsurilor de corectare a sistemului de control intern, este necesar de a prezenta și problemele cu care se confruntă banca în cadrul controlului intern:

- lipsa controlului de gestiune;
- lipsa informațiilor cu privire la încălcarea normativelor BNM și nerespectarea regulamentelor interne;
- identificarea și evaluarea cu întârziere a riscului legat de operațiunile bilanțiere și extrabilanțiere ale băncii;
- lipsa sistemului de control intern;
- audit ineficient;
- lipsa măsurilor de corectare în urma controalelor efectuate;
- calitatea joasă a sistemelor informaționale automatizate bancare;
- aspectul psihologic;
- incompetența specialiștilor din domeniul controlului.

În urma celor prezentate, menționăm că realizarea unui control bancar intern corect și eficient este cheia succesului în luarea deciziilor corecte și oportune. Pentru aceasta este nevoie de a evalua și calitatea controlului intern.

Literatura de specialitate indică faptul că evaluarea calității controlului bancar intern se face în baza metodelor calitative, generând o tratare subiectivă a rezultatelor obținute în urma controlului. Totodată, aplicarea acestei metode demonstrează doar dacă sistemul de control intern este corect format și se respectă cadrul legislativ.

Figura nr. 3. Criterii de clasificare a metodelor de evaluare a calității sistemului de control intern

Implementarea combinației dintre evaluarea calitativă și cantitativă va oferi posibilitatea de a obține rezultate mult mai exacte cu privire la sistemul de control intern și va exclude apariția subiectivismului. Pentru argumentarea acestei idei, vom prezenta în Figura nr. 3 criteriile de clasificare a metodelor de evaluare a calității sistemului de control intern.

Din această figură, un interes deosebit prezintă caracterizarea detaliată a metodei evaluării calitative și a metodei combinate. Metoda evaluării calitative se bazează pe evaluarea corespunderii cu criteriile care determină calitatea sistemului de control intern prin utilizarea indicatorilor de rating sau prin simpla comparare.

Metoda combinată include atât metoda evaluării calitative, cât și cantitative prin determinarea unor valori pentru criteriile de calitate a sistemului de control intern, care, în sumă, includ indicatorii de stabilitate financiară, de suficiență a capitalului și calcularea nerespectării normativelor impuse de BNM.

Pentru eficientizarea sistemului de control intern bancar se poate calcula următorul indicator integrat:

$$K = \frac{EqSCI \times I_1 + EnSCI \times I_2}{I_1 + I_2}, \quad (1)$$

unde K – nivelul calității; EqSCI – evaluarea calitativă a SCI; EnSCI – evaluarea cantitativă; Indicatorul expert 1, 2 – ponderea indicatorului ales de SCI.

4. Concluzii

Nevoia de îmbunătățire continuă, schimbarea abordărilor de lucru determină tranziția de la stabilirea controalelor interne la construirea unui mediu de control matur pentru menținerea unui sistem eficient de control intern, care se realizează prin:

- funcționarea adecvată a sistemului de gestionare a riscurilor;
- abordarea echilibrată în elaborarea unor proceduri de control pentru fiecare proces, în conformitate cu principiul proporționalității, cu scopul de a controla, pe de o parte, acoperirea tuturor riscurilor procesului, iar pe de altă parte – să nu fie excesiv;

- selec ia i formarea (preg tirea avansat) personalului cu func ii de control pentru punerea în aplicare a lucr rilor (opera iuni de între inere), interac iunea regulat cu personalul;

- dezvoltarea și perfec ionarea continuă a sistemului de control intern.

În concluzie la cele abordate, men ion m c sistemul controlului intern, existent în prezent în sectorul bancar al Republicii Moldova nu este unul perfect i necesit adaptarea la prevederile BASEL III, inclusiv pe segmentul de evaluare a calit ii controlului intern. Pentru aceasta, este nevoie de elaborarea i implementarea unor indicatori care ar avea limite valorice, ceea ce ar permite aprecierea corect a activit ii sistemului de control intern.

Bibliografie

1. Banca Na ional a Moldovei, 2010. *Regulamentul BNM cu privire la sistemele de control intern în b nci, aprobat prin Hot rrea Consiliului de Administra ie al B nci Na ionale a Moldovei nr. 96 din 30.04.2010*. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, nr. 98-99 / 368 din 15.06.2010.
2. Basle Committee on Banking Supervision, 1998. *Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations*. [pdf] Disponibil la: <http://www.bis.org/publ/bcbs40.pdf> [Accesat 25 februarie 2017].
3. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2013. *Internal Control - Integrated Framework*. [pdf] Disponibil la: https://na.theiia.org/standards-guidance/topics/Documents/Executive_Summary.pdf [Accesat 25 februarie 2017].
4. Legea institu iilor financiare, 2011. [Nr. 550-XIII din 21.07.95. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-81/199 din 13.05.2011].